

have været mig og flere særdeles hjært, hvis den høitærede Indenrigsminister havde seet sig istand til at forelægge Thinget Udkast til en ny fuldstændig Communallov, hvorved det i Grundlovens § 96 givne Tilfagn var blevet til Virkelighed; men, da dette nu ikke er Tilfældet, maae vi holde os til det gamle Ord: Noget er dog bedre end Intet, og det høitærede Thing maa da see at bearbejde det foreliggende Materiale, saaledes som det bedst lader sig gjøre; thi det kan jo dog ikke nægtes, at derved vil en væsentlig og længe følt Mangel nogenlunde kunne blive afhjulpen. Jeg skal ikke særligen fremhæve, hvad det ærede Udvalg synes at lægge temmelig megen Vægt paa, at det nemlig skulde være et saa levende Dnske blandt Landboerne i Almindelighed, at de større Lodsseieres, Herredsfogdens eller Birkedommerens og Præstens Forhold til Communalbestyrelserne blev forandret; thi, skjøndt jeg er meget villig til at indrømme, at det ligger i Sagens Natur og i hele Grundlovens Ånd, at en Forandring ogsaa i dette Forhold bør indtræde snarest muligt, troer jeg dog virkelig ikke, idetmindste efter den Erfaring, jeg har, at man bryder sig saa stort herom; thi, hvad Magt skulde der f. Ex. ligge paa, om Herredsfogden har Sæde og Stemme i Sogneraadet eller ikke, da han sjelden eller aldrig indfinder sig i Møderne, og naar han har indfundet sig, troer jeg det i Almindelighed har været til Gavn og Lættelse for Sogneforstanderskabet; som derved har havt en ønskelig Galsp og Medvirkning, navnlig med Hensyn til Veivæsenets Fremme; og dernæst troer jeg heller ikke, at det er en Sag af saa stor Betydning, om Sædegaardsseieren og Præsten har Sæde og Stemme i Sogneraadet; thi disse To ville jo dog aldrig kunne sætte Noget igennem mod de øvrige Sogneforstanderes Dnske og Villie, dersom disse nogenlunde holde sammen (S. D.). Jeg skal derimod fremhæve det, hvortil der paa flere Steder yttres sig en levende Trang, og, hvad jeg anseer for at være af langt større Betydning, at nemlig Valgloven med Hensyn til den communale Bestyrelse maa bringes nogenlunde i Samklang og Overensstemmelse med Loven angaaende Valgene til Rigsdagen, og at den talrige Klasse

af Landboere, som hidtil har være udelukket, maa komme til at udøve nogen Indflydelse med Hensyn til Afgjørelsen af sine egne og nærmeste Anliggender derved, at der indrømmes den en forholdsmæssig Andeel i Repræsentationen. Dette, siger jeg, er et levende Dnske, ikke blot iblandt de Paagjældende selv, men ogsaa iblandt Gaardbrugerne, og navnlig de nuværende Sogneforstandere; thi, saaledes som Forholdene hidtil have været, er der blevet udbredt megen Misforstodelse trindt omkring, og mange Klager og Besværgelser have reist sig fra deres Side, der have søgt sig udelukkede fra det, som de kalde en naturlig Borgerret, og disse Omstændigheder have bidraget til paa sine Steddr at fremkalde en Sløvhed og Rigsgyldighed for de communale Anliggender blandt dem, som nærmest skulde have med dem at gjøre, og have efterhaanden stundom bragt det derhen, at Sogneforstanderbekillingen, der skulde være en Hæderspost og et Tillidshverv, løste betragtes som en Byrde, man ønsker at afkaste saa snart som muligt. En Forandring i dette Forhold anseer jeg for at være saare nødvendig, blandt Andet ogsaa med Hensyn til den gavnlige og befrugtede Virkning, som deraf vil fremkomme for Samfundslivet, og den Spore og Tilskyndelse, som dert vil ligge til at stræbe efter at tilegne sig den Oplysning, Selvstændighed og Uafhængighed, som sætter ogsaa de laverestaaende Samfundsklasser istand til med Fordeel at benytte den Valgret til Folkestinget, som nu engang er indrømmet dem, og som jeg mener, de ogsaa fremdeles bør beholde. Jeg skal senere komme tilbage til denne Sag, men først fremsætte nogle Bemærkninger med Hensyn til Enkeltheder i det ærede Udvalgs Betænkning.

Formanden: Jeg tørde maastee gjøre den ærede Landstingsmand opmærksom paa, at Dmtalen af Enkelthederne egentlig hører til den anden Behandling, forsaavidt det ikke tilsigtes derved at begrunde Ændringsforslag.

Mau: Jeg tillader mig at bemærke, at jeg troede, at, naar jeg henholdt mig til enkelte af de Punkter, som den høitærede Minister har omtalt, saa vilde det ikke ligge udenfor for Ordenen at omtale dem.

Formanden: Ifølge Forretningsordenen